

„I Bunden af Arksut Fjorden er fundet et Stykke Klokkemalm 2 T. langt og $1\frac{1}{4}$ T. i Diameter, som synes at være et Fragment af Knebelen til en stor Klokke.“ (Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed. I. Bind S. 223.)

Pingel: „Ved en tredje Gravning omtrent midt i Ruinen (Kirkeruinen i Igaliko) fandtes et lidet Stykke Klokkemalm.“ Fra Igaliko-Fjorden har Museet for Oldsager atter erholdt 2 Stykker Klokkemalm Det første synes at være et Fragment af Nederdelen af en sønderlaet Klokke.“ (Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed. II. Bind. S. 319 og III. Bind. S. 223.)

Rafn: „Et Stykke Klokkemetal, afhugget i Trekant af 5 Tommers Længde og $4\frac{3}{4}$ Tommers Bredde, hvor det er bredest, og 1 Tommes Tykkelse, Vægt $4\frac{3}{4}$ Pund. Dette Stykke fandtes i 1852 af Poul Egedes Familie i Ruinerne paa Sletten Igaliko ved Igaliko-Fjordens nordre Arm I Følge Underretning, som Klokkestøber Gamst har givet mig, kan den Klokke,

hvoraf nærværende Stykke er, antages at have vejet mellem 3 og 4 Skippund og kan regnes at have været i Størrelse som de større Klokker, der findes i herværende Landsbykirker, ihvorvel ikke just som de aller største. Metalkompositionen er den samme, som i ældre og nyere Tid anvendes.“ (Grønland: Breve fra og til C. C. Rafn. S. 254.)

Endvidere bør tilføjes, 1) at Steenstrup siger: „Stykker af Klokkemalm findes langs Kysten hele Nordgrønland igjennem“, hvilket let forklæres ved, „at Eskimoerne paa deres idelige Rejser have ført det med sig.“ (Meddelelser om Grønland. IV Bind. S. 122), og 2) at „Klokkemalmen“ ikke er fundet i Østgrønland, skjønt baade Graah*) og vi Medlemmer af Konebaadsexpeditionen 1883—85 spurgte Østlædinge, om de ikke kjendte noget til den.

Kap Dan's Beliggenhed.

Af Kaptajn i Flaaden G. Holm.

I det ansete svenske Tidsskrift „Ymer“ er der for kort Tid siden optaget en Artikel: „Om läget af Kap Dan“, hvilken af Forfatteren, Hr. C. J. Otto Kjellström, betegnes som: „Några ord med anledning af kaptan G. Holms redogörelse för den danska expeditionen till Grönlands ostkust 1883—85.“ Denne Artikel indeholder saa mange Fejltagelser og paa saa talrige Punkter en vildledende Fremstilling af de faktiske Forhold, at den ikke kan forblive henstaaende uimodsagt.

Til en Begyndelse skal jeg omtale den af K. fremsatte ejendommelige Paastand, at et Detaljkaart, selv om det endogsaa er ufuldstændigt, maa være nøjagtigere end et Oversigtskaart. Han skriver: „Det är särskildt i fråga om läget af Kap Dan, som skiljaktighet är rådande mellan min karta och den, som åtföljer kaptan Holms ofvannämnda föredrag*). Ehuru den förstnämnda gör anspråk på att vara och enligt min mening också verkligen är en detaljkarta, låt vara ofullständig, men kaptan Holms enligt sakens egen natur endast kan vara en öfversigtskarta, förmenar dock kaptan Holm, att den större noggrannheten skulle vara på hans sida.“ Det synes virkelig, som om K. mener, at Kaartets Nøjagtighed afhænger af Maalestokkens Størrelse, men selv i saa Tilfælde har jeg kun at bemærke, at alle Detaljerne paa mit Kaart over Angmagsaliks Omegn ere tegnede nøjagtig i samme Maalestok som paa hans eget. At den nævnte Paastand dog næppe holder Stik — og i Særdeleshed ikke i det

foreliggende Tilfælde — kan med største Lethed godtgjøres. K. skriver om sin Bestemmelse af Kap Dan: „Hvad särskildt Kap Dan angår, är dess läge bestämt endast medelst tvenne syftningar från Prövens fjell. Jag kan sålunda medgifva, att afståndet mellan Kap Dan (Konung Christians ö) och Prövens fjell kan på kartan vara för stort eller för litet, snarast det senare, men deremot kan**) riktningen mellan de båda ställena icke vara i nämnvärd mån felaktigt återgifven.“ Hans „Kap Dan“ er altsaa aflagt efter Sigte fra et enkelt Punkt uden Afstandsbestemmelse, medens mit „Kap Dan“ er aflagt efter adskillige Azimuther fra forskjellige Retninger, flere ledsagede af Depressionsvinkler, hvorved Afstanden er funden. Det ene af de Punkter, hvorfra Azimuth til „Kap Dan“ er taget, er *vort Overvintringssted*, der er Udgangspunktet for Kaartlægningen af hele den nyopdagede Kyststrækning, og hvis Beliggenhed er bestemt ved Medium af 20 Maanedistancer og 10 Breder ved circummeridiane Højder af Solen, hver Observation bestaaende af circa 20 Højder. Længdebestemmelsen af Overvintringsstedet stemmer med Beliggenheden af Nanortalik ved mellemliggende Maalinger og ligeledes med Kong Oscars Havns. Altsaa: medens *Detaljkaartet* selvfølgelig kun kan gjøre Fordring paa Nøjagtighed, naar Talen er om selve Havnens og dens nærmeste Omgivelsers Udseende, saa gjør *Oversigtskaartet* Fordring paa Nøjag-

*) Geografisk Tidsskrift, 8de Bd., S. 87.

**) Undersøgelsesrejse til Østkysten af Grønland. S. 93 og 184.
**) Fremhævelserne ere foretagne af G. H.

tighed i Henseende til de forskjellige Steders Beliggenhed i store Træk, deriblandt selvfølgelig Omdrejningspyntens Beliggenhed.

Efter at have citeret det, jeg i „Geografisk Tidsskrift 8 Bd., S. 87“ skriver om Kap Dan's Beliggenhed, fremhæver K. med Kursivskrift: „Bristen på öfverensstämmelse mellan kapten Holms karta och min beror i fråga om Kap Dans läge *uteslutande* derpå, att kapten Holm kartlagt ön Kalerajuek betydligt sydligare än den i verkligheten är belägen.“ (!!)

K. gör dog den Indrømmelse, at Afstanden fra Prøvens Fjæld (Orsuluiak) til „Kap Dan“ kan være for stor eller for lille, maaske snarest det sidste; Retningen derimod, siger han, *kan* ikke være fejl! Jeg skal i den Anledning ogsaa tillade mig en Dristighed over for Hr. K. og ikke alene paastaa, at Retningen *kan* være fejl, men end ydermere fastholde mine Udtalelser i „Geografisk Tidsskrift“ om, at den *er* fejl, ja, jeg tør sætte min Autoritet mod hans og fremdeles paastaa, at Kap Dan ligger $4\frac{1}{2}$ Kvartmil sydligere end paa hans Kaart angivet. Vort Vinterkvarter laa omtrent paa den af K. opgivne Brede af Kap Dan, medens vi havde dette i retvisende S. O. i en Afstand af 8 Kvartmil, og vi havde det under vort Ophold daglig for Øje fra vore Vinduer. Derfor, naar han fastholder, at hans Retning ikke kan være urigtig, nødes jeg til endogsaa paa det bestemteste at fastholde, at det, der paa K.s Kaart er aflagt som Kap Dan, slet ikke er dette, men derimod Fjældet Kingigtorsuak, tæt vest for vort Vinterkvarter, thi dette Fjæld er det eneste, der kan passe i Retningen. Graah havde allerede fra Dannebrog's Ø en fuldkommen rigtig Pejling og Toning af den Pynt, der paa mit Kaart kaldes Kap Dan, men han antog den fejlagtig for at ligge meget nærmere og kaldte Øgruppen: „Danell's Øer“, medens han kaldte Orsuluiak-Pynten for Kap Dan.

K. siger: „Icke en gång från kusten utanför inloppet till hamnen lyckades det att få sigte på ön, ett förhållande som också *bevisar*, att den icke kan ligga så sydligt som kapten Holm placerar den.“ Det er forunderligt, at K. ikke paa samme Tid oplyser, at det var Taage eller diset Luft, thi det maa nødvendigvis have været usigtbart Vejr; i modsat Fald var det umuligt ikke at se Kap Dan. Jeg kan saaledes selvfølgelig slet ikke erkjende, at der er tilvejebragt noget som helst Bevis for, at Øen ikke ligger der, fordi K. ikke har set den; derimod anser jeg det ikke for umuligt, at man virkelig har set den, men at man kun ikke har maalt til den.

K.s næste Bevis lyder saaledes: „För att ytterligare styrka, att Konung Christians ö *icke kan ligga rätt på* kapten Holms karta, vill jag särskildt framhålla, att deltagarna i den svenska expeditionen, under inseglingen

från syd, några grader ost, först finga syn på det 704 meter höga Prøvens fjell, men att *ingen af dem uppsiöchte* Konung Christians ö, å hvilket den högsta toppen skall vara 2040 danska fot (enligt kapten Holm), ehuru denna ö ligger *alldeles isolevad*. Hade ön verkligen legat så sydligt som kapten Holms karta angifver, skulle den utan tvifvel blifvit den första punkt af kusten som vi här fått se“. Hertil er for det første at bemærke, at naar K. siger, at det 2040 Fod høje Fjæld ligger paa „Konung Christians ö“, saa mener han selvfølgelig ikke, at det ligger paa den af ham med dette Navn betegnede Halvø, nemlig Kingigtorsuak, men paa den S. O. derfor liggende større Ø, paa hvilken Kap Dan er det sydligste Punkt. At intet af Sofia-Expeditionens Medlemmer har set hele det høje Økomplex paa Østsiden af Angmagsalikfjorden, beviser atter, at det har været usigtbart Vejr; paa anden Maade kan i det mindste et saa højt mærkværdigt Tilfælde ikke forklares. At man derimod ikke har maalt til det, skjønt man ved Ind- eller Udsejlingen saa det, det kunde maaske være en ligefrem Følge af, at hele Opmærksomheden netop var henvendt paa Isnavigeringen.

K. siger, at Kap Dan-Øen efter mit Kaart ligger aldeles isoleret. Ja, det er en Paastand, ingen kan modsige, thi — alle Øer kunne for saa vidt siges at ligge isolerede. Dog kan man ikke i nogen Retning fra Spen se dette, fordi Sundet, der skiller den fra den nord for liggende Ø, bestandig kommer overét med andre Øer, og saaledes har hele den østlige Side af Angmagsalikfjorden fra Spen Udseende af at være en sammenhængende Landstrækning.

Med de ovennævnte Citater er K.s „Bevisrække“ for hans Kaarts Rigtighed fuldstændig færdig; han skriver nemlig: „Jag har härmed framlagt de grunder, på hvilka min karta uti det omtvistade hänseendet är tillkommen.“ Men for yderligere at kaste Skygge over mit Kaarts Paalidelighed fremkommer han med nogle højt besynderlige Udtalelser. Han fortsætter saaledes: „För de iakttagelser åter, som ligga till grund för kapten Holms karta, lemnas i det citerade föredraget ingen redogörelse“. Hertil kan jeg kun svare, at jeg ansaa mig for berettiget til at vente, at ingen vilde drage min Tegnings Rigtighed i Tvivl; følgelig maatte det være overflødig at give nærmere Forklaring om, hvorledes det lille beskedne reavtograferede Skitsekaart, der fulgte med mine Foredrag for at orientere Læseren, var fremkommet.

Dernæst fortsætter han: „Kapten Holm anför endast den hjælp han haft af kartor förfärdigade af eskimåer. Med all aktning för dessas förmåga såsom kartografer, måste jag dock anmärka såsom ett väsentligt fel, att kapten Holms karta *icke skiljer* mellan hvad som af honom själf verkligen iakttagits och hvad som upprittats

på grund af hørsågen eller infødingarnas teckningar, hvilken skilnad kunde ha gennemførts genom fulldragna konturer å ena sidan och streckade å den andra, eller på annat sätt. Den nordligaste punkten, som danska expeditionen besökte, var botten af Angmagsalikfjorden (66° 8' n. br.) och den ostligaste Erik den Rödes ö (36° 5' v. long.). Den norr om denna ö belägna kusten är också till *större delen* betecknad med streckad kontur, då deremot hela den vidlyftiga Sermilikfjorden, som helt och hållet ligger både norr och vester om expeditionens kosa och uppgifves sträcka sig betydligt längre norr ut än Angmagsalikfjorden, uppträder med fulldragna kustlinier. Fra sit overlegne Stude giver K. mig altsaa en belærende Anvisning om, hvorledes jeg skulde have tegnet Kaartet. Dog indrømmer han, at jeg allerede paa Forhaand har fulgt hans Anvisning paa „större delen“ af den nord for „Erik den Rödes Ö“ liggende Strækning; imidlertid havde det været mere korrekt af ham at skrive: *alt* hvad jeg ikke selv har opmaalt, thi den nærmeste Strækning havde jeg selvfølgelig bestemte Maalinger til, ja, jeg havde endog Sigte og Depressionsvinkel til en Ö paa 7½ Mils Afstand. Hvad der er optrukket, er følgende efter mine egne Maalinger, og forhaabentlig vil ingen nægte mig Tilladelse til at trække sligt op. Hans Kritik er imidlertid fremsat særlig med Hensyn til Sermilikfjord, der er tegnet med optrukne Linjer, og om hvilken han til Slut siger: „Dock säger kaptan Holm *uttryckligen* i en senere uppsats, att så väll den ena som den andra kuststräckans kartläggning *uteslutande grunder* sig på eskimåernas kartarbeten“. K. henviser her til „Eskimoiske Kaart af Træ“, en Artikel, der er optagen i „Geografisk Tidsskrift“s 8de Bind (Pag. 103), men han har aabenbart ikke forstaaet denne Artikel og har derfor lagt en aldeles urigtig Mening deri. For at nævne et Exempel paa den Interesse, Angmagsalikerne have for Geografi, omtaler jeg vel, at to Hedninger have tegnet Sermilikfjorden for mig, men intet Steds har jeg „udtryckligen“ sagt, at den af mig tegnede Sermilikfjord „uteslutande grunder“ sig paa Hedningernes Tegninger. K. kunde med samme Ret sige, at hele den af mig optagne Del af Østgrønland udelukkende grunder sig paa Hedningernes Arbejde, thi jeg omtaler senere i samme Artikel, at en anden Hedning tegnede et fortrinligt Kaart for mig over hele Strækningen mellem Tingmiarmiut og Sermiligak. Da K. nu imidlertid synes at være overbevist om, at jeg ikke selv har nogen Andel i Kaartlægningen af Sermilikfjorden, nødsages jeg til i Korthed at forklare, hvorledes den er optagen. Jeg har for det første været inde i Fjorden indtil omtrent 66° Brede, hvorfra Maalinger ere foretagne. Dernæst har jeg fra et 1890 Fod højt Fjæld paa 66° 8' Brede midt imellem Bunden af Angmagsalikfjorden og Sermilikfjorden maalt til hele den

inderste Del af sidstnævnte Fjord, i hvilken syv Punkter nøjagtig bestemtes ved Depressionsvinkler. Den længste her beregnede Afstand er knap 9 Mil, hvilken Afstand ikke kan afvige noget af Betydenhed fra Virkeligheden, idet der selvfølgelig er taget tilbørligt Hensyn til den foranderlige Refraktionsfaktor, der er sat til 1/10. Endelig har jeg anvendt Hedningernes Tegninger til nærmere at supplere Konturerne med. Adspredt liggende korte Strækninger af Kysten mellem de bestemte Strækninger burde altsaa efter K.s Mening have været punkterede, og det ere de selvfølgelig ogsaa paa selve Kaartene, men at det ikke er gjort paa det reavotograferede Skitsekaart i lille Maalestok, forekommer mig virkelig at være tilgiveligt.

K. har sikkert Ret i at skrive: „Vid all ögonmåttskogkänning måste det kartlagda landskapet blifva mindra noggrant återgifvet . . .“ samt ligeledes i senere at skrive: „Dertil kommer, att en orts geografiska läge icke kan med blotta ögat bestämmas.“ Dermed rammer han imidlertid ikke mig eller den Fremgangsmaade, jeg har benyttet ved Udarbejdelsen af mit Kaart, men derimod sig selv eller rettere den Maade, hvorpaa han har bestemt den paa hans Kaart benevnte „Konung Christians ö“ med Kap Dan. K. forudser, at man kan fremkomme med Spørgsmaal om, hvorfor han ikke har flere Pejlinger til Øen og hvorfor han ikke har noget Fotografi af den, og han besvarer dem derfor paa Forhaand. Det Spørgsmaal, der dog ligger nærmest, nemlig hvorfor han ikke fra Prøvens Fjæld har maalt en Depressionsvinkel til den, lader han imidlertid ligge ubesvaret. Selv med en mindre fuldkommen Theodolit vilde han paa den Afstand have kunnet faa et godt Resultat, og han vilde ikke have behøvet at gisse en Afstand. Naar han imidlertid kun har Afstanden efter Gisning, er det ikke muligt at forstaa, hvorledes han kan være saa sikker paa sit Kaarts Ufejlbahed.

K. skriver: „Hade ortbestämningar kunnat göras här och der, skulle möjligen för kämedomen om den mellanliggande kuststräckningen ett eskimåkort kunnat vara af nämnvärdt gagn, men då så icke skett, läta bristerna vid kartläggningen, särskildt af Sermilikfjorden, sig icke öferskylas med det påståendet af kaptan Holm, att eskimåerna äro „fortrinlige Kartografer.““ For Sermilikfjordens Vedkommende har jeg allerede omtalt, at jeg har mange Stedbestemmelser, men jeg har derimod endnu ikke forklaret, hvorledes den nordlige Kyststrækning mellem 66 og 68½ Brede er tegnet. Jeg skal her anføre Exempel paa, hvorledes jeg har kunnet faa Stedbestemmelser i disse Egne, jeg ikke har berejst:

Paa en af Vinterbopladserne, „Itivsalik“, fortælles saaledes, at Solen paa den korteste Dag netop ses over Hori-

sonten, medens den om Sommeren nogen Tid, mindst 5 Dage, bestandig er paa Himmelen. Da Refractionen hæver Solen i Horisonten en hel Diameter, staar Solens Centrum altsaa en halv Diameter under Horisonten, naar den netop ses over Horisonten, og Bredden maa altsaa omtrent være $66^{\circ} 48'$. En Dags Rejse nord for dette Sted ligger en stor isdækt Ø, der hedder „Aputitek“. Fra Angmagsalik til Aputitek er lige saa langt som fra Angmagsalik til Umivik syd efter eller, efter andre Fortælleres Udsagn, til midt imellem Umivik og Igdloluarsuk. Tages Middeltallet af disse to Angivelser og sættes ud paa Kaartet, ser man, at Aputitek kommer til at ligge omtrent paa $67^{\circ} 13'$ nordlig Brede. Fra Sermiligak til Aputitek er, efter en enkelt Fortællers Udsagn, fire lange Dagsrejser — længere end Dagsrejsen fra Angmagsalik til Sermiligak — efter andres: fem Dagsrejser. Udmaales Afstanden paa Kaartet mellem Sermiligak og det Punkt, hvortil man kom ved at afsætte ovennævnte Afstand fra Angmagsalik nord efter, ser man, at med fem Dagsrejser bliver den enkelte Dagsrejse $5\frac{1}{2}$ Mil, medens den med fire Dagsrejser bliver $6\frac{3}{4}$ Mil, altsaa lige saa lang som Dagsrejsen fra Angmagsalik til Sermiligak og af samme Længde som gode Dagsrejser, vi have gjort sammen med Hedningerne langs Kysten og som vi, ved at tale med Hedningerne om Afstande paa den bekendte Del af Østkysten, fik opgivet som Størrelse af en Dagsrejse. Ved at opmaale Afstanden mellem de to nævnte Punkter, nemlig Aputitek — bestemt ved Afstand og kontrolleret ved Dagsrejser — og Itivsalik, bestemt ved den ved Solen fundne Brede, ser man, at Afstanden er omtrent 7 Mil eller med andre Ord en god Dagsrejse, hvilken Afstand, der, som omtalt, netop skulde være mellem de to Steder. Herved er altsaa Bredden ved Solen og Dagsrejsens Længde slaaet fast. Kaartet er derefter tegnet ved Hjælp af Hedningernes Tegninger og Forklaringer, dog selvfølgelig med Benyttelse af den af mig sete Retning og af Materialet, som er skaffet til Veje af „Hansa“- og „Ingolf“-Expeditionerne.

K. omtaler paa en noget affejende Maade, at jeg kalder Eskimoerne „fortrinlige Kartografer“. Alt er selvfølgelig relativt i denne Verden; jeg kan derfor virkelig ikke indse, hvorfor man ikke lige saa godt kan kalde Eskimoerne for Kartografer som andre, der lige saa lidt som hine vilde være i Stand til at foretage selvstændige Stedbestemmelser ved astronomiske eller geodætiske Observationer. K. skriver endelig: „För öfrigt kan jag ej underlåta att påpeka, att kaptén Holm sjelf förringar tillförlitligheten af infödingarnas uppgifter, då han på åtskilliga stätten i föredraget, säkert på goda skäl, talar om angekokkernas lögnaktighet.“ Jeg anser

ikke K. for berettiget til at drage en saadan Slutning, eftersom det ikke er fra Angekokker, at jeg har de væsentligste Efterretninger; men selv om saa var, da er det ikke i deres Egenskab af Angekokker, at de have gjort mig disse Meddelelser. Eskimoens Færd som Angekok er ikke enestaaende, thi man kan godt hvor som helst paa Jordkloden træffe Mænd, der paa et enkelt Omraade bevidst eller ubevidst søge at føre deres Medmennesker bag Lyset, uden at man derfor, hvad deres øvrige Vandel angaar, behøver at nære Mistro til dem eller stemple dem som Løgnere.

Jeg har endnu kun tilbage at besvare et Par af K.s „Anmærkninger“. I den første siges: „Det af den svenska expeditionen gifna namnet „Konung Oscars hamn“, synes kaptén Holm icke vilja acceptera. Han har nämligen på sin karta endast anfört det i parentes efter det grönländska namnet Tasiusak, som betyder „mindre fjord“ och som finnes använt för hundratals ställen på Grönland. Nu är det eljest en god och allmänt antagen geografisk plägsed, att det namn, som ett ställe först fått, skall det sedan behålla. Då kaptén Holm hvarken kunnat rätta konturer eller läge för Konung Oscars hamn, borde han väl hafva bibehållit namnet, och allra minst borde detta utbytts mot ett ord, som endast anger, att hamnen är en „mindre fjord“, ty att så förhållandet, visar kartan nog ända.“ Ganske vist har „Tasiusak“ omtrent den af K. nævnte Betydning, i Særdeleshed naar det tilføjes, at „Fjorden“, eller snarere „Bugten“, for at bære dette Navn maa have et ganske snævert Indløb, altsaa være en „Havbugt, der ligner en Indsø“; men naar han antyder, at det ikke er noget Navn, men kun Betegnelse paa en saadan Bugt, da tager han fejl. Det kunde aldrig falde en Eskimo ind at kalde „Tasiusak“ for „Tasiusarsuk“ eller omvendt. „Tasiusak“ er et Navn, hvoraf der kun er faa paa Østkysten, og „Tasiusak“ ved „Orsuluiak“ vil kunne anvises af enhver Beboer i stor Omkreds af Angmagsalik; derimod vil det til enhver Tid være forgæves at spørge efter „Konung Oscars hamn“, thi Eskimoerne ville være ude af Stand til at paavise den. Naar K. imidlertid siger, at jeg ikke har villet acceptere Navnet „Konung Oscars hamn“, da er han saa uheldig atter at tage fejl, men jeg behandler kun dette Navn paa samme Maade som de danske Navne, der tidligere vare anbragte paa Østkysten, og paa hvilke jeg har erfaret gode grönländske Navne, nemlig ved i Erkjendelse af, at det grönländske Navn er det vigtigste, at tilføje de danske i Parenthes. „Konung Oscars hamn“ deler saaledes Skjæbne med Kap Dan, Egede og Rothes Fjord, Kjøge Bugt o. s. v., hvilke Navne det aldrig kunde falde mig ind ikke at ville acceptere. Da evropæiske Navne synes mig temmelig overflødige, har jeg kun paa ganske enkelte Steder anbragt saadanne, nemlig hvor jeg

ikke har kunnet faa noget grønlandsk Navn paa Øer, som jeg nødvendigvis maatte betegne ved Navn, nemlig „Erik den Rødes Ø“ og „Lejfs Ø“; alle de øvrige Tusinder af Øer, Fjælde, Sunde, Næs etc. har jeg ladet være uden Navn, da saadanne Navne dog aldrig ville faa nogen praktisk Betydning. Havde jeg i samme Omfang som paa K.s Kaart givet Navne til alle tidligere udøbte Steder, da vilde Mængden af Navne have været saa stor, at et Utal af Mænd kunde have set deres Navne foreviget. Ikke engang vort Overvindringssted ved „Tasiusarsuk“ har jeg givet noget dansk Navn, endskjønt jeg blev opfordret dertil af mine medrejsende Vestgrønlandere.

Jeg kommer endelig til K.s anden Anmærkning: „På toppen af detta (Prøvens) fjell finnas, såsom min karta anger, ett stenkummet, af mig rubricerat såsom „sjömärke“. Det är bygd af temligen stora stenar, är ganska högt och bör hafva fordrat temligen mycket arbete. Kapten Holm „tilstaar sin Uvidenhed“ om denna varde och synes vilja betvifla dess befintlighet, därför att hvarken hans styrman Hanserak eller hans tolk Johan, eller hans kajakman Samuel under sina jagtfärder sett densamma. Det synes mig dock något dristigt att endast på denna grund vilja sätta kumlets existens i fråga. Den som går på jagt efter harar, ripor och sälar, bekymrar sig i allmänhet föga om stenkummet, hvilket

torde vara en tillräcklig förklaringsgrund, hvarför icke de ifrågavarende grönländarna bemärkt detsamma. Skulle kapten Holm icke finna denna förklaring tillfyllestgörande, återstår mig ingen annan utväg än att gent emot grönländarnas auktoritet sätta min egen och försäkra kapten Holm, att *kumlet är ingen fantasi*, utan verkligt finnes.“ Idet jeg kan henvisse til, hvad jeg har skrevet i „Geografisk Tidsskrift“, 8de Bd. S. 96, skal jeg kun tilføje, at jeg ikke tidligere har hørt „stenkumlet“ omtale og selvfølgelig aldrig har antydnet noget om, at det skulde være Fantasi; jeg har endog sagt, at der findes flere smaa Varder. Derimod har jeg draget stærkt i Tvivl, at der findes et „sjömärke“ eller „tvenne på bergshöjderna uppförda stenvarder, hvilka förmodligen tjänat som inseglingsmärken för igenkännand af fjordens af klippor dolda mynning.“ („Ymer“, 1883, S. 251). Fortællingen herom, det kan jeg ikke nægte, anser jeg for et Foster af en rig Fantasi. Naar Hr. K. derfor nu kun hævder at have sét en mindre Stendysse, da kan han spare sig sin Ulejlighed med at sætte sin Avtoritet ind imod mine fuldstændig troværdige Rejsefellers.

Idet jeg tror ikke at være bleven Hr. K. Svar skyldig paa noget Punkt, betragter jeg denne Diskussion som afsluttet fra min Side.

Mindre Meddelelser.

Dansk Undersøgelsesexpedition til Grønland. Som tidligere meddelt i Tidsskriftet afgik ifjor den 9de Maj med Barkskibet „Thorvaldsen“, Kapt. *Amonsen*, en Expedition til Nordgrønland, bestaaende af Prmltn. i Flaaden *C. Ryder* som Leder samt Prmltn. i Flaaden *C. Bloch* og cand. polyt. *V. Ussing* som Mineralog. Den sidstnævnte af Deltagerne, som efter Bestemmelsen er vendt tilbage i Efteraaret, medens de to Officerer skulle fortsætte Arbejdet endnu et Aar, ankom til Kjøbenhavn i Midten af November og meddelede velvilligst følgende Notitser fra Expeditionens Sommerrejser:

Efter at have anløbet Godhavn ankom „Thorvaldsen“ den 2den Juli til Kolonien Upernivik paa 72° 47' N. Br. Det var det til denne Koloni hørende Distrikt tilligemed de nærmeste nord derfor liggende ubeboede Egne, som Expeditionen havde til Opgave at kaartlægge og undersøge. Forsommeren var imidlertid usædvanlig urolig og kold; først den 20de Juli indtraf smukt Vejr, som saa holdt sig næsten uforandret til den 20de Avgust. Temperaturen i denne Maaned var om Dagen gennemsnitlig c. 9° C.; den kunde paa enkelte varme Dage naa 15° i Skyggen.

I Maanedens Løb opmaales den sydlige Del af Uperniviks Distrikt, en Kyststrækning paa omtrent 15 Mils Længde. Indlandsisen strækker sig her betydelig nærmere ud mod Kysten end i det sydligere Grønland; kun enkelte Halvøer af forholdsvis ringe Størrelse ere blottede for Isdække. Et langt større isfrit Areal dannes af de talrige større og mindre Øer, som ved smalle Sunde adskilles indbyrdes og fra Fastlandet. Paa 72½° N. Br. strækker den smalle, 5 Mil lange Laxeefjord sig ind i Landet. I Bunden af denne er Sommerklinaet

mildere end noget andet Sted i Distriktet; det er et af Eskimoerne meget benyttet Sommeropholdssted. Vegetationen er her forholdsvis betydelig; man træffer alenhøjt Birke- og Pilekrat i Dalene og ligesaa højt Græs paa de af Ilialilik-Elven afsatte Terrasser. Modne Blaabær og Krækkébær fandt vi her allerede den første Avgust. Indenfor denne Fjord viste det sig, at Indlandsisens Rand laa betydelig længere tilbage, end man hidtil havde antaget; her fandtes store Basalthøjsletter, selv saadanne paa henimod 3000 Fods Højde, som allerede i de første Dage af Avgust vare ganske blottede for Sne. Rensdyr levede i disse Egne; deres Antal syntes dog kun at være temmelig ringe. Særlig Interesse frembød Undersøgelsen af den paa 73° N. Br. liggende brede Isfjord, et af Hovedafløbene for Indlandsisen, som herigennem aarlig sender Tusinder af store Isfjælde ud i Baffins-Bugten. Isdækket har her bredt sig ud over hele det i Forvejen lave Fastland, og paa en Strækning af tre Mil grænser Isen med en lodret Væg lige ud til Fjorden. Paa hele Strækningen bevæger Ismassen sig udad; men kun ét Sted omtrent paa Midten, hvor den underliggende Fjældgrund maa antages at danne en dybere Dal, naar Bevægelsen en større Hastighed (henimod 60 Fod i Døgnet). Her er den egentlige Isstrøm, hvis Bredde næsten er ¾ Mil, og hvor Ismassen paa Grund af sin raske Bevægelse glider saa langt ud i Vandet, at den svømmer, for derpaa som sammenhængende Isfjælde at drive om paa Havet, indtil de smelte.

Expedition paa den grønlandske Indlandsis. Ingeniør *Peary* i den amerikanske Marines Tjeneste har i Aar, ledsaget af *C. Majaard*, Assistent i den kgl. grønlandske Handels Tjeneste,